

Ni frågar?

Professor
Herbert Tingsten

Professor
Gunnar Dahlberg

Professor Gunnar
Westin Silverstolpe

Professor
Erik Lönnroth

Professor Torgny
T:son Segerstedt

Docent
Folke Lindberg

Dessa svara!

VECKANS FORUM

FOLK, NATION, NATIONALITET OCH NATIONALISM

*Termer som vi ständigt bolla med men vilkas
rätta innebörd inte är lätt att klart ange*

Vore tacksam om prof. Tingsten ville definiera de alldagliga begreppen folk, nation, nationalitet, nationalitetskänsla och nationalism. Är det, för att ta ett exempel, endast statsborgerskapet i aktuell och historisk mening som förenar dem som bor i Finland, medan man i övrigt måste tala om två folk, två nationer, två nationaliteter: en finsk och en finlandssvensk? Men den nationalism, som krävde Fjärrkarelen, hade ju anhängare ur båda dessa kategorier. —

Grubblande.

Liksom många alldagliga begrepp användas de ovan nämnda i vaga och skiftande betydelse, och att klart och entydigt definiera dem är därför icke möjligt. Motsvarande svårigheter föreligger i andra språk; jag kan hänvisa till den på engelsk, fransk, tysk och italiensk terminologi byggda undersökningen i arbetet »Nationalism», 1939 (utgivet av Royal Institute of International Affairs).

Ordet *folk* användes — utom i betydelsen av människor i allmänhet — som beteckning på dem, som äro medborgare i en viss stat (statsfolk); man kan utan tvivel tala om det tyska Tysklandfolket såsom omfattande alla medborgare i Tyskland. Men ordet begagnas också såsom beteckning för en inom vissa områden levande grupp, som känner en viss samhörighet och grundar denna känsla på bestämda objektiva faktorer, främst gemensamhet i språk, kulturell tradition, vanor och attityder. Man kan alltså tala om det tyska folket såsom omfattande alla tyskar, vare sig de leva i eller utom Tyskland. Men denna definition är knappast mer än en antydning, i själva verket är saken ytterst komplicerad. Irländarna betecknades, även då Irland hörde till England, ständigt som ett folk, trots att flertalet talade engelska; här var det främst tradition, vanor och religion, som konstituerade samhörigheten. Schweizarna anses utgöra ett folk icke blott därför att de lyda under en och samma stat

utan därför att de känna sig som en från andra avgränsad gemenskap, och detta ehuru de ur språklig synpunkt äro uppdelade på tre grupper. Detsamma torde, om än icke lika påtagligt, gälla finnar och svenskar i Finland; de äro icke blott ett statsfolk utan även — trots språkskillnaden — ett folk i, om uttrycket tillåtes, mera materiell eller saklig mening. Däremot talar man icke gärna om ett folk, då ett territoriellt underlag helt saknas, t. ex. i fråga om negererna i Amerika. Kanske kan det påstås, att åtminstone på någon punkt en tydlig särprägel måste föreligga för att ordet skall te sig naturligt: det kan sedan gälla språk, ras, statstillhörigheten, traditioner eller handlingsvana.

Ordet *nation* synes mig ha nära nog samma betydelse som ordet folk. Dock användes det icke så ofta som liktydigt med statsfolk. Man tänker i varje fall här mera på den inre samhörigheten än på ett gemensamt medborgarskap.

Ordet *nationalitet* är klart begränsat så till vida som det aldrig kan användas såsom liktydigt med statsfolk. Här tänker man på en känsla av samhörighet, som grundas på andra nyss berörda faktorer (språk o. s. v.). Alldeles särskilt torde för övrigt språket i detta fall åsyftas. Speciellt begagnas ordet, då vederbörande grupp icke har något statligt underlag, då det är fråga om en språklig minoritet.

Ordet *nationalkänsla* betecknar den känsla av gemenskap, varom förut talats. Ordet har snarast en positiv värdebetoning.

Ordet *nationalism* betecknar i Sverige en nationalkänsla, som anses slå över i högfärd och intolerans och tar sig uttryck i förföljelse av eller tendens till aggression mot andra folk. Då en nation, som icke har någon stat till sitt föfogande, är begränsad i sina möjligheter till aggressivitet, användes ordet knappast för en sådan grupp.

Alltså: man kan tala om ett finskt folk, i betydelsen av medborgare i staten Finland. Man kan också, synes det mig, tala om ett finskt eller finländskt folk (eller nation) och därmed avse samhörighetskänslan, nationalkänslan, och dess rötter i gemensam historia, kultur och ofrånkomligt samboende. Däremot finnas en svensk och en finsk nationalitet. Med nationalism kan man i detta fall mena antingen en aggressiv tendens, som för den finska staten och det finska folkets räkning finnes hos både svenskar och finnar eller också en liknande tendens inom den härskande finska nationaliteten; den sistnämnda kan vara utåtriktad eller gälla svenskarna i Finland.

Just nu har jag inte tillgång till litteratur. Ni finner emellertid lätt anvisningar i skilda uppslagsböcker; särskilt vill jag nämna Encyklopædia of the social sciences, utgiven i New York.

Herbert Tingsten.

President Mannerheim är finlandssvensk men framstår som symbolen för samhörighetskänslan mellan svenskt och finskt.